

WAAKT AAN DE GRENZEN

NOG IMMER, ZIJ 'T MEER DRUPPELSGEWIJS, houdt de stroom van oorlogsboeken aan. Sommige ook bereiken ons thans eerst, zooals het tweetal dat ik noemen wil, in Nederlandsche vertaling. Ik wensch „oorlogslectuur” allerminst te propageeren; en één van de twee brengt opnieuw iets naar voren dat ik naar Christenplicht moet laken,

„In Boeien” door Wilhelm Matke ¹⁾ had ook wel kunnen heeten: „God straffe Engeland.” Het is geschreven uit een mentaliteit van haat, nog te meer onsympathiek omdat hier niet een bitter en somber, maar een druk, lawaaiig en branie-achtig mensch aan 't woord is.

De inleiding beschrijft hoe een Duitsche loopgraaf veroverd wordt door een aantal dronken Schotten. Vreemd, dat de terecht als flinke militairen bekend staande Duitschers zich door deze beschonken kerels zoo maar overmeesteren lieten! Men zou als leek zoo zeggen: dezulke zijn met een pink om te gooien.

Een zekere Werther geraakt op die manier in Engelsche krijgsgevangenschap, doch weet daaruit te ontsnappen, dank zij den ongeloofelijken heldenmoed, schranderheid, vastberaden kalme, en vooruitzienden blik, hem en allen Duitschers eigen. Mede dank echter de even ongeloofelijke oliedomheid, het kampcommando, en allen Britten inhaerent. 't Is eigenlijk maar 'n klein kunstje, zulke onnoozele halzen bij den neus te nemen. Op één punt echter worden de trage en botte Engelsche hersens snugger, namelijk als 't er om gaat de krijgsgevangenen te sarren. Dan denken ze eensklaps de meest geraffineerde kwellingen uit (bijv. pag. 138). Geen wonder ook eigenlijk, want volgens den heer Matke berust de kampleiding in handen van *Sadisten*.

Ik geloof echter, dat de heer Matke sterker herinnering aan de belachelijke domheid der Engelschen, dan aan hun wreedheid behouden heeft. Door een „onderaardsche gang” uit het kamp te ontkomen is voor Werther een peulschilletje. Hij had indertijd zelf deze gang gemaakt, zonder dat iemand het „merkte.” De Britsche sukkelachtigheid gaat zóóver, dat ze er zoo waar nog invliegen met 't oude truukje: een sergeant en een sergeant-majoor tellen bij 't licht van zaklantaarns, de slapers in een barak, en 'tontgaat hun volkomen, dat op de plaats van Werther een opgerolde jas ligt, die den ontvluchten gevangene moet voorstellen.

De kampcommandant is al geen zier pienterder. Werther heeft een schuilplaats gevonden op 't buiten eener Fransche weduwe, die van Duitsche afkomst is. Nu komt de officier „verlegen” vragen, of hij de schuren eens mag onderzoeken. De niet-verlegen Werther zit onderdehand in de kamer er naast.

't Is ook opmerkelijk, dat in een Fransch gezin iederen avond op luiden toon allerlei Duitsche vaderlandsche liederen kunnen gezongen worden, zonder dat dit iemands aandacht trekt.

Met de schuldkwestie is de heer Werther—Matke vlug klaar. Op een

keer, met de Fransche weduwe en haar dochter aan tafel zittend, vraagt hem de oudere dame:

„Ik vraag u op eer en geweten, heeft Duitschland schuld aan den vreeselijken wereldoorlog?”

Waarop Werther „diep getroffen” mes en vork nederleggend” antwoordt:

„Neen, de geschiedenis zal de waarheid eenmaal aan 't licht brengen.”

Een Christelijk boek? Heelemaal niet; hoe zou dat ook, hoe kan uit een geest van haat en spot... èn zelfverheerlijking, ooit een waarachtig Christelijk werk ontstaan? De paar „godsdienstige” zinnnetjes konden evengoed voor den Germaanschen krijgsgod Odin bestemd zijn. 't Is trouwens in dergelijke boeken altijd zaak om er op te letten of men waarlijk met Christendom te doen heeft of met een Germaansch heidendom, dat zich bedient van Christelijke zegswijzen.

Het tweede boek: *Het Leger achter Prikkeldraad* (een Siberisch Dagboek) naar het Duitsch van Edwin Erich Dwinger ²⁾ is onvergelykelijk veel verschrikkelijker wat den inhoud betreft. Maar eigenaardig, de toon van haat is hier veel minder sterk, alhoewel het lijdend der arme Duitsche krijgsgevangenen in een Siberisch kamp huiveringwekkend moet zijn geweest. Hoewel de strekking (een jonge vrijwilliger, een kind van nauwelijks achttien jaar, bewaart zich zelve kuisch en rein in een ware hël van zedelijke verwildering) niet is af te keuren, zou ik ook dit boek niet gaarne in handen van jeugdige of onvolgroeide menschen zien. Het is te ontzettend, wat hier verhaald wordt; men kan soms bijna niet verder lezen.

Doch wat het eerstgenoemde betreft, ik wilde wel, dat de censuur onzer Christelijke pers eens wat krasser optrad tegen dergelijke háát-ademende en háát-predikende lectuur. Liefst op zóó afdoende wijze, dat den verhalers de lust verging en de uitgevers zich van stichtelijker kopij voorzagen.

HENDRIKA KUYPER-VAN OORDT

¹⁾ Uitgave van de Uitgevers Mij. E. J. Bosch J.Bzn., Amsterdam.
²⁾ Uitgave van M. M. de Pauw, Culemborg.

De kroonprins van Ethiopië op bezoek bij den koning van Italië.